

339.13:374.036:78:785 (492) (0:303) = 10

95-402

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

DE PARTICULIERE MUZIEKSECTOR

VKV - NOTITIE **4**
1993

Vereniging voor Kunstzinnige Vorming
Lucasbolwerk 11
3512 EH UTRECHT

Over de schutting kijken

In 1993 voert de Vereniging voor Kunstzinnige Vorming met haar leden een discussie over de toekomst van de kunstzinnige vorming in Nederland. Zo'n discussie is hard nodig. Sinds het rapport "De Toekomst in Eigen Hand" (VKV, 1987) is de sector KV volop in ontwikkeling geraakt, hier en daar door elkaar geschud ook.

Een goede discussie vereist een goede voorbereiding. Zo dient bestaand onderzoeksmateriaal toegankelijk gemaakt te worden en moeten lacunes in het onderzoek worden weggewerkt.

De notitie "De Particuliere Muzieksector" die nu voor u ligt brengt u beide. Deskresearch in de (weinige) voorhanden rapporten over het onderwerp, wordt gecombineerd met een originele ordening van feiten en ontwikkelingen en brengt zo nieuw inzicht.

Waarom een aparte publikatie en een afzonderlijk onderzoek naar de particuliere sector, met name naar enkele financiële facetten daarvan?

Het antwoord is simpel: de particuliere sector is een concurrent, die zoveel als mogelijk in kaart gebracht moet worden. Niet alleen om jezelf goed te kunnen profileren, maar ook om de discussie over mogelijke samenwerkingsvormen gefundeerd te kunnen voeren.

Waarschuwing vooraf:

de notitie heeft –noodzakelijkerwijs– een beperkte opzet en draagwijdte.

*De notitie besteedt –binnen het geheel van de grote sector KV– alleen aandacht aan het instrumentale muziekonderwijs. Bovendien is het beschikbare onderzoeksmateriaal enerzijds zo karig en anderzijds zo divers, dat voortdurend van veronderstellingen moest worden uitgegaan. De formulering "**Stel dat**" komt dan ook vaak voor.*

In dit licht bezien is deze notitie wellicht eerst en vooral een uitnodiging aan onderzoekers in Nederland op cultureel/economisch vlak om eindelijk eens dat veldonderzoek en die dataverzameling op te pakken, noodzakelijk om een echt verantwoord beeld te kunnen schetsen van de kunstzinnige vorming in Nederland, buiten de muren van de muziekscholen, creativiteitscentra en gecombineerde instituten.

Een voorlopige notitie dus eigenlijk, maar toch ook één die hoopt een bijdrage te leveren aan wat een boeiende discussie moet worden.

Als eerste aanzet voor deze discussie zijn alvast excerpten van een aantal eerste reacties als bijlage toegevoegd.

Drs J. van Muilekom.
directeur VKV

DE PARTICULIERE MUZIEKSECTOR

Deze kwantitatieve exercitie is een poging om een globaal inzicht te krijgen in de marktpositie van de muziekscholen en gecombineerde instellingen, m.b.t. de discipline muziek, in het bijzonder wat betreft de instrumentale lessen. Hiertoe is inzicht nodig in de omvang van de particuliere muzieksector, zowel t.a.v. het aantal jaarlijks gegeven lessuren als t.a.v. de financiële omvang ervan.

De particuliere sector muziek is als volgt gedefinieerd:

- . Alle personen, instellingen en organisaties die zich tegen betaling, zonder structureel subsidie en met winstoogmerk, bezighouden met het geven van instrumentale lessen, cursussen en andere activiteiten op het terrein van de muziek, voor zover deze vergelijkbaar zijn met het aanbod van de muziekscholen en gecombineerde instellingen.

Gezien de beperkte middelen, werd besloten de verkenning te beperken tot het verzamelen en analyseren van bestaande kwantitatieve gegevens, met de nadruk op de volgende gegevens:

- . aantal leerlingen op jaarbasis;
- . aantallen docenten en uren uitvoerend werk per jaar;
- . volume lessgelden per jaar.

Navraag bij vakbonden, beroepsverenigingen, CBS(Centraal Bureau voor de Statistiek), SCP(Sociaal en Cultureel Planbureau), LOKV(Landelijk Ondersteuningsinstituut voor de Kunstzinnige Vorming) en andere deskundigen, alsmede het raadplegen van literatuur –waarbij het zojuist bij het LOKV verschenen en door Toon Kort samengestelde "Bibliografie onderzoek cultuurdeelname en cultuur– spreiding" zeer nuttig bleek–, leerde dat er voor een dergelijke verkenning nauwelijks bruikbare gegevens beschikbaar zijn.

Uiteindelijk werd voornamelijk geput uit het onderzoek naar amateuristische kunstbeoefening en culturele interesses onder de bevolking vanaf 6 jaar "De kunstzinnige burger", door Paul van Beek en Wim Knulst (SCP–cahier nr. 86). De tabellen 1 en 2 zijn uit deze publikatie afkomstig.

TABEL 1 Aantal deelnemers aan verschillende vormen van AK (Amateuristische Kunstbeoefening) onder de bevolking van 6 jaar en ouder, in 1987 (blz. 26). Bron: Aanvullend Voorzieningengebruik Onderzoek 1987 (AVO'87).

VORMEN VAN AMATEURISTISCHE KUNSTBEOEFENING	AANTAL DEELNEMERS (mln.)	% VAN BEVOLKING ≥ 6 JR (1987: ca. 13.6 mln.)
Beeldend ¹⁾	3,1	23
Muziek (instrument bespelen)	1,9	14
Muziek (zingen)	1,9	14
Dans + Drama (podiumvakken) ²⁾	1,0	8
Textiel ³⁾	2,0	15
AV ⁴⁾	1,8	13
Eén of meer disciplines	6,4	47

1) Tekenen, schilderen, grafisch werk, beeldhouwen, boetseren, pottenbakken, sieraden maken.

2) Ballet (ook jazz- en beatballet), volksdans, toneel, mime.

3) Werken met textiel (textiele werkvormen), wandkleden maken, weven.

4) Fotografie, film, video (geen vakantie- of familiekiekjes/filmpjes).

N.B. Telt men de aantallen van de afzonderlijke vormen AK op, dan komt men op een hoger aantal dan de in de tabel vermelde 6,4 miljoen of 47%. Dat betekent dat er veel personen zijn die aan meer dan één vorm van A.K. deelnemen.

TABEL 2 Deelname aan lessen en lidmaatschap van verenigingen in procenten van het aantal deelnemers aan amateuristische kunstbeoefening in 1987 (blz. 56). (zie TABEL 1). Bron: Aanvullend Voorzieningengebruik Onderzoek 1987 (AVO'87).

VORMEN VAN AK	NEEMT DEEL AAN A.K. EN VOLGT:				LID VAN VERENIGING
	<u>kol. 1</u> LES	<u>kol. 2</u> LES IN INSTELLING ¹⁾	<u>kol. 3</u> LES ELDERS	<u>kol. 4</u> LES IN BEIDE	
Beeldend	38	11	19	8	18
Muziek	38 (0,73 mln)	9 (0,17 mln)	14 (0,27 mln)	15 (0,29 mln)	20 (0,38 mln)
Muziek (zingen)	28 (0,5 mln)	7 (0,1 mln)	11 (0,2 mln)	10 (0,2 mln)	31 (0,6 mln)
Dans + Drama	69	23	11	35	53
Textiel	14	3	7	4	8
A.V.	8	3	3	2	5
Eén of meer takken samen	34 (2,2 mln)	10 (0,6 mln)	10 (0,6 mln)	14 (0,9 mln)	24 (1,5 mln)

1) Zoals een muziekschool, balletschool, toneelschool, creativiteitscentrum of iets dergelijks.

N.B.

I.v.m. een onduidelijkheid in de vraagstelling (AVO'87), bestaat het vermoeden dat een groot aantal respondenten in 1987 de vraag naar lessen 'buiten' de instelling heeft opgevat als 'buiten het gebouw', in plaats van 'buiten de organisatie'. Hierdoor zijn met name de percentages in de kolommen 2, 3 en 4 minder betrouwbaar.

Indien men de cursusdeelname aan instellingen afleidt uit de somscore van de 2e en de 4e kolom (10% + 14% = 24%), dan ontstaat vermoedelijk wel een betrouwbaar beeld dat met vorige peiljaren vergeleken kan worden.

Het gaat hierbij om een groep amateurs die uitsluitend lessen aan instellingen zei te volgen, en de groep die deze ook daarbuiten volgt maar daarvoor al te kennen had gegeven ook lessen binnen instellingen te volgen.

Van de muziekscholen en gecombineerde instellingen zijn over 1987 de volgende gegevens over aantallen leerlingen beschikbaar:

TABEL 3 (bron: VKV-Kengetallen KV-1)

AANTALLEN LEERLINGEN/CURSISTEN (peildatum 1 maart 1987)							
	MUZIEK	DANS	BEELDEND	DRAMA (incl. L.V.)	A.V.	OVERIGE	TOTALEN
142 Muziekscholen	181.083	13.431	--	--	--	774	195.288
71 Creativiteitscentra	68	8.588	30.167	5.524	3.152	5.433	52.932
28 Gecomb. inst.	36.896	11.091	6.177	1.137	1.433	3.211	59.945
241 Instellingen v. KV	218.047	33.110	36.344	6.661	4.585	9.418	308.165

Aan de hand van de tabellen 1, 2 en 3 komen we tot de volgende opstelling:

MUZIEKLEERLINGEN INSTRUMENTAAL 1987

Tabel 1: Totaal aantal deelnemers AK van 6 jaar en ouder die een muziekinstrument bespelen: 1,9 miljoen

Tabel 2: Deelnemers aan lessen muziek (instrumentaal) in CKV *) 0,17 miljoen
 Deelnemers aan lessen muziek (instrumentaal) elders 0,27 miljoen
 Deelnemers aan lessen muziek (instrumentaal) in CKV + elders 0,29 miljoen

 Totaal aantal deelnemers aan muzieklessen (instrumentaal) 0,73 miljoen

Tabel 3: Deelnemers aan lessen muziek in CKV (vnl. instrumentaal, doch incl. amv, zang & ensemblespel) 0,22 miljoen

*) Centra voor kunstzinnige vorming, hier muziekscholen en gecombineerde instellingen.

We nemen aan dat het aantal van 0,73 miljoen in tabel 2 correct is en dat de discrepantie tussen de in deze tabel vermelde 0,17 miljoen deelnemers instrumentale lessen in CKV en het in Kengetallen KV-1 geïnterpreteerde (werkelijke) aantal deelnemers van 0,22 miljoen (218.000), veroorzaakt wordt door de in het bij tabel 2 behorende notabene vermelde onduidelijkheid in de gehanteerde vraagstelling.

PARTICULIERE DOCENTEN/LEERLINGEN

Uit de summier gegevens van een door de NTB (Nederlandse Toonkunstenaarsbond) in 1991 onder haar leden gehouden enquête blijkt dat 85% van de bij de NTB aangesloten muziekdocenten (ook) privé-muzieklessen geeft (instrumentaal), waarvan 8% uitsluitend privé-lessen geeft en 77% naast privé-lessen ook nog elders lessen geeft. 15% van de NTB-muziekdocenten geeft géén privé-lessen. Gemiddeld hebben de NTB-muziekdocenten die (ook) privé-lessen geven 10,4 privé-leerlingen.

Als we **stellen** dat deze verhoudingen óók gelden voor de leden van de KNTV en Kunstenbond-FNV èn ervan uitgaan dat er géén docenten zijn die van meer dan één van de genoemde organisaties lid zijn, kunnen we het volgende schema opstellen:

TABEL 4

MUZIEKDOCENTEN	aantal leden dat instrumentale muzieklessen geeft	aantal privé-leerlingen van deze leden
Lid N T B	600	6.240
Lid K N T V	2.500	26.000
Lid KB-FNV	300	3.120
TOTALEN:	3.400	35.360

Het aantal docenten muziek in muziekscholen en gecombineerde instellingen was in 1987 ongeveer 6.000. Volgens de NTB-gegevens geeft 72% van de NTB-muziekdocenten tevens les op een muziekschool of gecombineerde instelling.

Als we **stellen** dat dit percentage óók geldt voor de leden van KNTV en Kunstenbond-FNV èn ervan uitgaan dat er géén docenten zijn die van meer dan één van de genoemde organisaties lid zijn, kunnen we zeggen dat 72% van 3.400 docenten = 2.450 docenten van de ca. 6.000 muziekschooldocenten lid zijn van NTB, KNTV of KB-FNV. De overige muziekschooldocenten (6.000 - 2.450 = 3.550) zullen echter ongetwijfeld óók privé-leerlingen hebben. Als we wederom **stellen** dat ook deze docenten gemiddeld 10,4 privé-leerlingen hebben, kunnen we het hierboven afgedrukte schema als volgt aanvullen:

TABEL 5

MUZIEKDOCENTEN	aantal docenten	aantal privé-leerlingen
Lid N T B	600	6.240
Lid K N T V	2.500	26.000
Lid KB-FNV	300	3.120
Totalen:	3.400	35.360
verbonden aan MS en/of GI (niet lid NTB /KNTV/KB-FNV)	3.550	36.920
TOTALEN (afgerond):	7.000	72.000

Het aantal muzikleerlingen (instrumentaal) zowel bij particuliere docenten die ook aan een muziekschool en/of een gecombineerde instelling zijn verbonden als bij particuliere docenten die zijn aangesloten bij KNTV, NTB of KB-FNV van 72.000, plus het aantal muziekschoolleerlingen van 218.000 (0,22 mln), geeft een totaal van 290.000 muzikleerlingen.

Als we dit aantal muzikleerlingen in mindering brengen van het in tabel 2 vermelde totaal van 730.000 (0,73 mln), moeten we concluderen dat de eveneens in tabel 2 vermelde 380.000 leden van muziekverenigingen kennelijk ook beschouwd moeten worden als "deelnemer aan instrumentale muzieklessen" en dus ook bij het getal 290.000 opgeteld moeten worden. We komen dan aan 670.000 muzikleerlingen.

Daarnaast zijn er nog een groot aantal musici die naast hun beroepspraktijk ook privé-lessen geven; conservatoriumleerlingen die tevens lesgeven en een aantal personen (zonder kunstvakopleiding of vergelijkbare opleiding), die nergens geregistreerd zijn.

We **veronderstellen** hier dat de nog ontbrekende 60.000 muzikleerlingen door deze categorieën docenten bediend worden.

In tabel 6 is het voorafgaande samengevoegd.

FINANCIEEL PLAATJE MUZIEKSECTOR (1987)

TABEL 6

sector	aantal docenten muziek	aantal leerlingen muziek	aantal uren muziekles	OPBRENGST lesgelden	gemiddelde opbrengst lesgeld per uur
142 muziekscholen	4.760	181.100	2.266.000	f 59.800.000	f 26,39
28 gecomb. inst.	1.140	36.900	595.000	f 12.976.000	f 21,80
Totaal CKV:	5.900	218.000	2.861.000	f 72.776.000	f 25,43 ^{*)}
particulier (zie tabel 5)	7.000	72.000	1.440.000	f 50.400.000	f 35,00
muziekverenigingen	?	380.000	7.600.000	f 114.000.000	f 15,00
grijze circuit	?	60.000	1.200.000	f 18.000.000	f 15,00
Totaal particulier + muziekverenigingen + grijze circuit:	?	512.000	10.240.000	f 182.400.000	f 17,81
TOTAAL MUZIEKSECTOR:	?	730.000	13.101.000	f 255.176.000	n.v.t.

- 1) Op basis van **aanname** dat particuliere leerlingen gemiddeld 30 minuten les per week krijgen, gedurende 40 weken per jaar.
- 2) Op basis van **aanname** dat het gemiddelde uurtarief van een particuliere muziekdocent op jaarbasis f 35,00 bedraagt.
- 3) Op basis van **aanname** dat het gemiddelde uurtarief van verenigingen en van muziekdocenten in het "grijze circuit" op jaarbasis f 15,00 bedraagt.

^{*)} Dit zijn **niet** de gemiddelde kosten van een docent-uur. In 1987 bedroegen die ca. f 65,00.

CONCLUSIE

Als we alle voorafgaande aannames en veronderstellingen als zodanig accepteren, kunnen we concluderend **stellen** dat in de particuliere muzieksector ruim een half miljoen leerlingen jaarlijks 10 miljoen uur les krijgen, waarvoor ze gezamenlijk een bedrag van 180 miljoen gulden betalen.

* * *

Deze notitie is voorbereid door W. Bakker, stafmedewerker onderzoek/statistiek van de VKV.

Excerpten van commentaar:

Bijlage.

Cenario, Centrum voor Advies en Research, Hans Onno van den Berg

"Je conclusie aan het slot van blz. 3: deelnemers aan lessen muziek in CKV: 220.000 (instrumentaal en zang) staat te ver af van de 760.000 die zeggen les te hebben aan een instelling, om alleen te wijten aan een verkeerde vraagstelling."

Je schatting over aantallen en opbrengsten in het particuliere circuit zijn m.i. te laag.

De benaming 'grijze circuit' is wel erg denigrerend voor die sector waar je geen zicht op kan krijgen. De grijsheid is het probleem van de kijker, niet van de aard van de betaling of iets dergelijks."

Nederlandse Toonkunstenaarsbond (NTB), Els de Wit

"Elke opmerking die enigszins concluderend is, is eigenlijk al te veel."

De summere cijfers van de respondenten op de NTB-enquête kunnen m.i. niet recht evenredig doorgetrokken worden naar de overige docenten."

Organisatie- en beleidsadvies Kunst en Cultuur, Toon Kort

"Ik heb de indruk dat de drie gebruikte databestanden (AVO'87, VKV-Kengetallen '89 en Enquête NTB '91) niet altijd gelijksoortige en gelijkwaardige informatie bevatten."

Het is niet duidelijk waar de weergave van data ophoudt en waar interpretatie en inschattingen beginnen."

Nader onderzoek is noodzakelijk."

* * *